

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ «ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ»
στην Ημερίδα του ΤΕΕ 25/2/2014
Κων. Γκούμας

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Με αφορμή την συζήτηση που άνοιξε η σημερινή ημερίδα, σκέφθηκα ότι θα ήταν χρήσιμο να μεταφέρω κάποιες σκέψεις μου. Αναρωτήθηκα συχνά στο παρελθόν, γιατί η χώρα μας δεν εκσυγχρονίζει το σύστημα διαχείρισης των υδατικών πόρων ανά ΛΑΠ ή Υ.Δ., όταν άλλες ευρωπαϊκές και μη χώρες το είχαν υιοθετήσει από χρόνια με θεαματικά αποτελέσματα. Σε ότι αφορά δε τη Θεσσαλία, παρότι ο ενιαίος φορέας αποτελούσε αίτημα και ζητούμενο εδώ και 3-4 10ετίες τουλάχιστον, δεν έγινε το παραμικρό βήμα .

Το απογοητευτικό συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα, είναι ότι αφενός το συγκεντρωτικό-πελατειακό μας πολιτικό σύστημα δεν ήθελε τον εκσυγχρονισμό, για να μην παραχωρήσει αρμοδιότητες, δηλαδή εξουσία και αφετέρου η κοινωνία μας δεν ήταν ώριμη (όχι μόνο με ευθύνη της), να δεχθεί ορισμένες αρχές-κανόνες στη Διαχείριση νερού, να τις διεκδικήσει και τελικά να τις επιβάλλει, αλλά ταυτόχρονα δεν είχε και ενιαία άποψη για τον φορέα.

Και τα δύο συμπεράσματα θα τα τεκμηριώσω με ορισμένα μόνο ενδεικτικά παραδείγματα από τον Θεσσαλικό χώρο, στον οποίο υπηρέτησα και ασχολήθηκα με τα υδατικά ζητήματα για 40 και πλέον χρόνια.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΠΟΦΥΓΗ (ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ)

1. Υφυπουργός Γεωργίας από το Νομό Λάρισας, στις αρχές της 10ετίας του 2000, υιοθετεί αίτημα τοπικών φορέων, εντάσσει στο πρόγραμμα του υπουργείου του και υλοποιεί το έργο τεχνητού εμπλουτισμού στον Ένιπέα Φαρσάλων. Το έργο ένα θυρόφραγμα αξίας 2,5 εκατ. €, θεωρείται έργο με αμφιλεγόμενη ή περιορισμένη χρησιμότητα και σαφώς τοπικής σημασίας. Σε κάθε περίπτωση, εάν τον προγραμματισμό και την ιεράρχηση την είχε κάνει ο ενιαίος φορέας που οραματιζόμαστε με την συμμετοχή όλων των χρηστών στη Θεσσαλία, τότε είναι βέβαιο ότι το έργο θα ήταν πολύ χαμηλά στη λίστα του προγράμματος έργων του Υ.Δ. Θεσσαλίας.

2. Υπουργός Γεωργίας από γειτονικό νομό, για να ικανοποιήσει τοπικούς παράγοντες του νομού του, εντάσσει πριν πολλά χρόνια στο πρόγραμμα του υπουργείου του και υλοποιεί, έργο ταμίευσης, φράγμα στο Ληθαίο ποταμό. Έργο σαφώς περιορισμένης εμβέλειας και τοπικής σημασίας και μάλιστα υψηλού κόστους ανά μ3 ταμιευόμενου νερού. Και αυτό το έργο θα ήταν πολύ χαμηλά, ίσως και τελευταίο στη λίστα που ανέφερα πιο πριν. Το έργο δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη και είναι άγνωστο πότε και εάν θα παραδοθεί για χρήση.

3. Και για να μην θεωρηθεί ότι κάνω κριτική εκ του ασφαλούς, θα σας αναφέρω και άλλο ένα παράδειγμα για το οποίο ευθύνεται και ο ομιλών, φυσικά σε άλλη κλίμακα ευθύνης. Στην ίδια λογική της αποσπασματικής αντιμετώπισης του προβλήματος σε συνθήκες κρίσης και προκειμένου να αποδευθευθούμε από την χρήση των υπόγειων νερών, στα τέλη της 10ετίας του 80, χειρίστηκα υπηρεσιακά και εισηγήθηκα να προχωρήσουμε σε έργα ταμίευσης. Μεταξύ άλλων πρότεινα την εκπόνηση της μελέτης του Φράγματος Αγιονερίου στην Ελασσόνα. Λίγα χρόνια αργότερα (το 2000), το έργο άρχισε να κατασκευάζεται χωρίς επικαιροποιημένη μελέτη για το αρδευτικό, σταμάτησε το 2006 και έκτοτε «καρκινοβατεί» και κινδυνεύει να μην ολοκληρωθεί για πολλούς λόγους, μεταξύ των οποίων και η έλλειψη χρηματοδότησης. Υποθέτω ότι ανάλογα παραδείγματα θα υπάρχουν από πολλές περιοχές της χώρας.

Σε ότι αφορά τις ευθύνες της κοινωνίας, συμπεριλαμβάνω τους πολίτες - χρήστες νερού, τους τοπικούς φορείς, αλλά και όλους εμάς που εμπλεκόμαστε στην διαχείριση του νερού,

Θα ξεκινήσω από τον εαυτό μου - κάνοντας και την αυτοκριτική μου - για να πω ότι αν και είχα τους προβληματισμούς μου και βίωνα για χρόνια το θεσμικό και πρακτικό «αλαλούμ» με τα σοβαρά προβλήματα από την έλλειψη ενιαίου κέντρου αποφάσεων, ήμουν «εγκλωβισμένος» στην υπηρεσιακή λογική της προνομιακής εξυπηρέτησης των αρδευτικών αναγκών του Νομού στον οποίο υπηρετούσα και είχα την ευθύνη. Από την άλλη πλευρά, όταν σε ανάλογες εκδηλώσεις ή συσκέψεις συζητούσα τα προβλήματα με προέδρους ΤΟΕΒ, Κοινοτήτων ή και Δημάρχους, διαπίστωνα ότι ο καθένας τους είχε περίπου την ίδια λογική και νοοτροπία έως και αδιαφορία. Αυτό που τους απασχολούσε - και όχι άδικα - ήταν το πώς θα λύσουν προνομιακά - πελατειακά το όποιο υδατικό πρόβλημα στον περιορισμένο χώρο της ευθύνης τους. Η προσέγγισή τους αφορούσε την περιοχή τους μεμονωμένα και όχι συλλογική λύση, δηλαδή στην περιοχή της λεκάνης απορροής ή του Υ.Δ. με την συνεργασία παρόμοιων ή όλων των χρηστών, σε ένα ευρύτερο πεδίο συνεννόησης. Παρά όμως την νοοτροπία αυτή, υπήρχε σύμπνοια σε κάποια ζητήματα αιχμής όπως αυτό στο οποίο θα αναφερθώ ενδεικτικά.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και μέχρι το 2005, σύσσωμη η ηγεσία των αγροτοσυνδικαλιστών, μαζί με τους προέδρους τότε των Κοινοτήτων, συχνά και τοπικούς βουλευτές, πιέσανε ασφυκτικά τους εκάστοτε Νομάρχες ή και υπουργούς, να νομιμοποιήσουν τις παράνομες γεωτρήσεις, πράγμα που έγινε 4 φορές κατά περιόδους. Με την νοοτροπία αυτή οδηγηθήκαμε στην 4^η γενιά παράνομων γεωτρήσεων (εκτιμώ ότι ξεπερνάνε τις 3.000), στην ληστρική εκμετάλλευση των υπόγειων νερών (πάνω από 1 δις μ3 υπόγειου νερού υπερκα-ταναλώθηκε από το 1974 μέχρι το 1994) και στο σημερινό πρόβλημα, δηλαδή να εγκαταλείπουν την άρδευση εκατοντάδες αγρότες λόγω του υψηλού κόστους άντλησης και ταυτόχρονα

να κινδυνεύει το περιβάλλον (τα Σ.Δ προβλέπουν υπό προϋποθέσεις την μερική αποκατάσταση τουλάχιστον μετά από 60 χρόνια) .

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ (ΠΡΟΣ ΜΙΜΗΣΗ)

ΚΥΠΡΟΣ : Ένα γειτονικό κράτος, το οποίο είναι από χρόνια μπροστά στην διαχείριση του νερού και από τα πρώτα στην Ε.Ε που εφαρμόζει πιστά την οδηγία 2000/60.

Νομοθεσία : Νόμος 74(1) /23-7-2010 «Περί ενιαίας διαχείρισης Υδάτων».

Τμήμα Ανάπτυξης Υδάτων : Μία αρχή που υπάγεται στο Υπουργείο Γεωργίας και Φυσικών πόρων (έδωσαν προτεραιότητα στη Γεωργία).

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Διαχείρισης Υδάτων (ΣΕΔΥ) με 16 μέλη

(Εκπρόσωποι Υπουργείων, Δ/ντές, εκπρόσωποι Ένωσης Δήμων, ΤΕΕ, αγροτικών οργανώσεων, κ.α.), εισηγείται στον Υπουργό Γεωργίας για κάθε υδατικό ζήτημα-έργο. Ο υπουργός δεν μπορεί να συζητήσει στο υπουργικό συμβούλιο το οποιοδήποτε υδατικό ζήτημα, χωρίς προηγουμένως να έχει την εισήγηση αυτή.

ΙΣΡΑΗΛ :

Στην κυβερνητική Υπηρεσία Υδάτων και Αποχετεύσεων του υπουργείου Εθνικών Υποδομών (:) ή Περιβάλλοντος, η θέση του επικεφαλής της Υπηρεσίας, είναι από τις πλέον ισχυρές μετά τον πρωθυπουργό.

Ταυτόχρονα η «ΜΕΚΟΡΟΤ» η Εθνική Εταιρεία Υδάτων του Ισραήλ, με μεγάλη εμπειρία, είναι από τις πλέον ισχυρές παγκοσμίως και εξάγει τεχνογνωσία, που αποφέρουν στο Ισραήλ εκατοντάδες εκατομμύρια.